

Анна СМЕТАНА,

*вчитель зарубіжної літератури
Дігтярівського НВК
Новгород-Сіверського району
Чернігівської області*

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ В ХОДІ ВИВЧЕННЯ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ: ХМАРИНКА СЛІВ

Урок літератури сьогодні – це ніби витвір мистецтва, в якому органічно переплітаються і радість пошуків, і звуки серця, і різні кольори нашої душі. Як же зробити урок змістовним і цікавим? Як пов'язати проблемно-тематичну й емоційну сфери уроку? Як встигнути в короткий термін викласти великий обсяг матеріалу? Як зробити знання видимими, а уроки літератури – незабутніми?

Розв'язати ці проблеми мені допомагає технологія візуалізації (зокрема використання графічного способу подачі інформації з метою її унаочнення – «хмаринки слів»).

Використання різновиду інфографіки у вигляді хмаринки слів дає можливість акцентувати увагу учнів на ключових моментах теми, що вивчається. А використання різних кольорів та форм хмаринки допомагає учням швидше опанувати новий матеріал завдяки залученню зорової пам'яті.

«Хмаринка слів» виконує такі функції:

- *навчальну* (сприяє засвоєнню навчального матеріалу);
- *мотиваційну* (забезпечує інтерес до навчальної теми);
- *комунікативну* (створює мікро і макродіалоги між різними учасниками освітнього процесу);
- *естетичну* (розвиває увагу до колірної гами, естетичний смак).

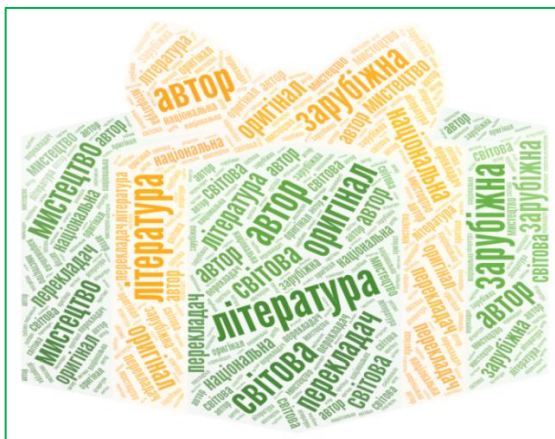
Існує багато сервісів для створення хмар слів – я віддаю перевагу програмі WordArt (<https://wordart.com>). Це англomовний сервіс, з допомогою якого можна створювати яскраві хмари різної форми і кольорової гами. Недоліком цієї програми є певне спотворення шрифтів при відображенні кирилиці.

Можливості використання хмари слів на уроках літератури – безмежні.

❖ Хмара може слугувати опорним конспектом для ознайомлення з новим матеріалом чи його узагальненням

На першому уроці літератури в 5 класі повідомляю учням, що підготувала для них незвичайний подарунок, і пропоную виписати із хмаринки слів, що має вигляд подарунка, ключові слова уроку. Таким чином організовую словникову роботу з термінами: *література, національна, зарубіжна, світова, оригінал, автор, перекладач, мистецтво*. П'ятикласники залюбки виконують це завдання, а в зошити записують вид роботи *Зоровий самодиктант*. Суха робота з літературними термінами перетворюється на цікаву

головоломку і спонукає учнів до пошуку, аналізу, забезпечує інтерес до літератури як мистецтва слова.

❖ У хмару можна зашифрувати тему, ідею чи епіграф уроку, які учні мають визначити

Хмаринка тегів у формі карти Європи містить у собі тему уроку «Просвітницька ідея об'єднання людства... Пафос твору, що став Гімном Євросоюзу» Замість крапок учні повинні вказати жанр твору, автора та назву (в оді Ф. Шиллера «До радості»).

У цій хмаринці учні можуть прочитати ідею вірша К. Галчинського «Лист із полону» («Возвеличення кохання та його життєдайної сили») і пояснити форму хмаринки.

«Перлина полюбляє ховатися у непоказній оболонці» (епіграф уроку)

Цю хмаринку, в якій зашифровано японське прислів'я, пропонує учням 7 класу під час вивчення новели О. Генрі «Останній листок». Учні записують прислів'я в зошити і роблять висновок, що воно стосується Бермана. Так починаємо працювати над образом художника-невдахи, який створив справжній шедевр, щоб врятувати життя Джонсі.

❖ За хмарками літературних тегів можна попрацювати з проблематикою твору. Визначити проблематику твору – складне завдання для учнів. А з хмаринки слів учні легко виписують проблеми та аналізують їх. Наприклад, під час вивчення роману Дж. Остін «Гордість і упередження» пропонуємо учням таку хмаринку з проблемами твору.

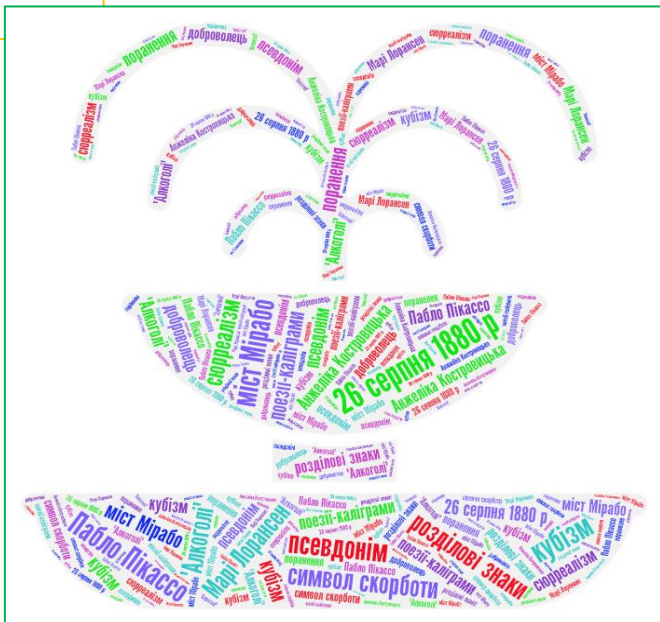

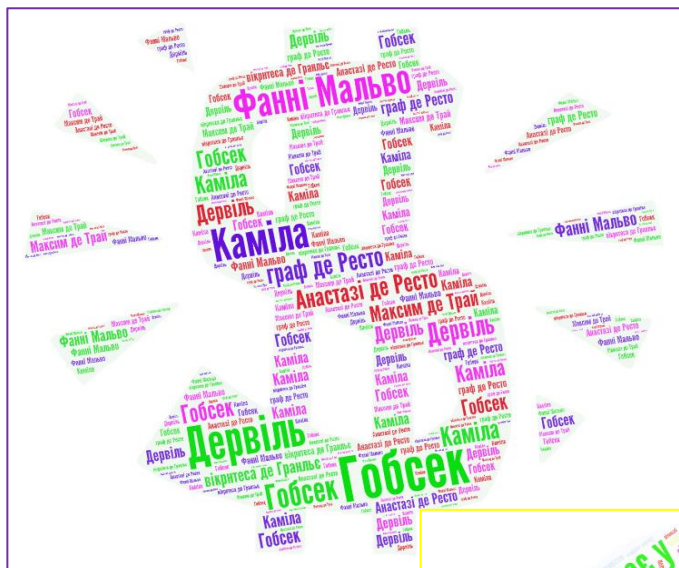
За формою хмаринки (водограй) та словами-підказками одинадцятикласники легко впізнають Гійома Аполлінера.

❖ Можна впізнати твір за словами, що складають хмаринку тегів. Це можуть бути імена героїв, проблематика, місце події, речі героїв тощо. До хмарки можна додати і зайве слово, а учні повинні пояснити, чому це слово зайве.

❖ Хмарка може допомогти в ознайомленні з життєписом митця або у процесі повторення біографії письменника.

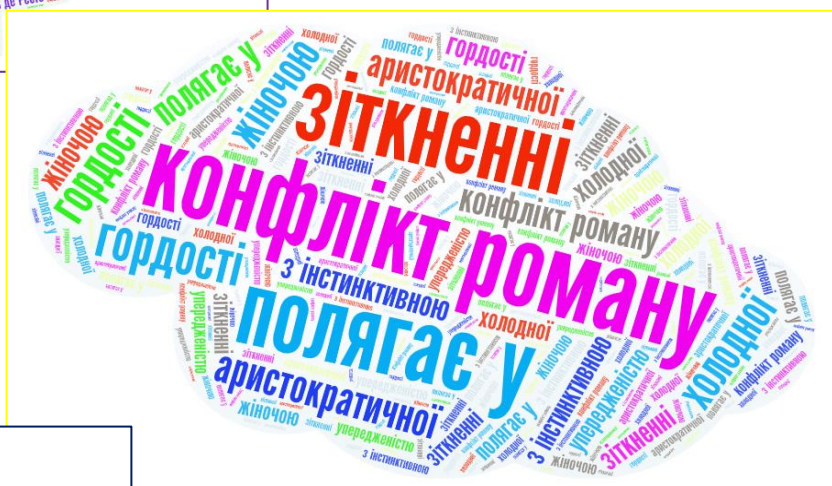
Учні виписують підказки, визначають, що мова йде про Оноре де Бальзака, а хмаринка має форму чашки з кавою, бо письменник був кавоманом.

❖ За хмарками тегів можна легко знайти героїв твору

Дев'ятикласники виписують героїв повісті «Гобсек» та пояснюють форму хмаринки.

❖ Можна запропонувати учням прочитати в хмаринці відповідь на запитання уроку.

На запитання вчителя «У чому полягає головний конфлікт роману Дж. Остін «Гордість і упередження» дев'ятикласники з допомогою хмаринки дають відповідь «Конфлікт роману полягає в зіткненні холодної аристократичної гордості з інстинктивною жіночною упередженістю»

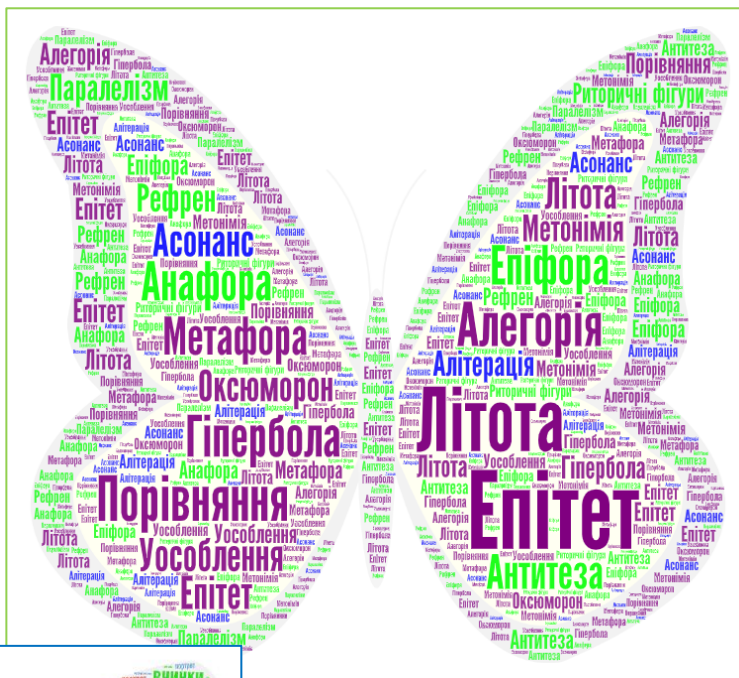
❖ Хмаринка слів допоможе впізнати літературну епоху, проаналізувати ліричний твір, літературний термін тощо

Ця хмаринка має форму лицаря – і восьмикласники легко називають літературну епоху (Середньовіччя) та виписують слова до характеристики цієї літературної доби.

Хмаринка-метелик допомагає мені та моїм учням аналізувати художні засоби ліричного твору, що вивчається.

- ❖ За хмаринками слів можна впізнати персонажів художнього твору, проаналізувати засоби створення художнього образу, виокремити риси характеру героя тощо.

Така хмаринка слів знайомить учнів із засобами створення художнього образу. Хмаринка призначалася до твору Дж. Остін «Гордість і упередження», але її можна використовувати і на інших уроках аналізу художнього образу.

Таким запам'ятовся п'ятикласникам Лобо із оповідання Е. Сетона-Томпсона. І на уроці узагальнення матеріалу наприкінці навчального року учні легко впізнали ватажка вовчої зграї.

Семикласники, вивчаючи твір В. Скотта «Айвенго», працювали з хмаринками «Риси Айвенго» та «Король Ричард і принц Джон»: виписували риси характеру персонажів та пояснювали форму хмаринки.

За допомогою хмаринки слів можна дати завдання на знаходження відповідностей: між автором і його твором, між твором і персонажем, між країною і письменником, між твором і жанром тощо. Перша хмаринка створена відповідно до навчальної програми 7 класу та ілюструє відповідності між автором та його твором, а друга – відповідно до програми 8 класу та містить у собі відповідності між твором і його жанром.

Такі хмаринки я даю під час повторення та систематизації навчального матеріалу. Можна дати завдання індивідуально, а можна – організувати змагання між групами (яка команда виконає швидше і правильно).

❖ За хмаринкою можна скласти зв'язну розповідь про письменника, художній твір, персонажа тощо. Можна навіть запропонувати учням написати за хмаринкою статтю до Вікіпедії. Наприклад, хмаринка «Сонет» містить основні відомості про сонет як жанр літератури.

Можна запропонувати учням старших класів за хмаринкою слів створити власний кросворд. Наприклад, пропоную одинадятикласникам хмаринку до твору М. Зузак «Крадійка книжок» і з даних слів вони мають скласти кросворд та дати визначення кожного слова. Це домашнє завдання.

Під час навчання онлайн я роздруковую «хмаринки» (приблизно 8 хмаринок на аркуші А-4), роздаю учням, вони наклеюють їх у робочий зошит, а поряд виконують завдання. Інколи проєктую зображення хмаринки на екран. У процесі дистанційного навчання надсилаю зображення хмаринки у групи Viber або включаю їх до презентацій, які демонструю учням під час відеоконференцій. У цьому навчальному році почали створювати хмаринки онлайн на платформі WordArt під час уроку. Наприклад, дала семикласникам випереджальне домашнє завдання: записати 4 риси характеру Софі (за твором «Мандрівний замок Хаула» Діани Вінн Джойс) і пояснити, чому вони вважають, що ця риса притаманна героїні. На уроці діти називали риси характеру, доводили свій погляд, а я записувала їхні ідеї (рисид характеру) у відповідну табличку на онлайн-платформі. Семикласники спостерігали, як народжується нова хмаринка, добирали форму хмаринки, кольори. І ось результат колективної роботи. Зображення хмаринки я завантажила і надіслала учням у Viber.

Це тільки деякі варіанти використання хмаринок слів на уроках зарубіжної літератури. Кожен учитель може додати до своєї методичної валізи найрізноманітніші ідеї.

Як відомо, люди засвоюють 90 відсотків знань через зір. Тому зорове сприйняття – це основне джерело відомостей про світ. Саме унаочнення допомагає учням запам'ятати такі деталі, які у звичайному текстовому матеріалі не привернули б уваги. Щоб запам'ятати великий за обсягом параграф, учню необхідно прочитати його декілька разів. Та засвоєння пришвидшиться, якщо школяр буде сприймати його через картинки, схеми та інші візуальні роздінки. Візуалізоване повідомлення запам'ятовується значно краще, його набагато легше донести до учня.

Хмари слів допомагають

- * візуалізувати термінологію з певної теми.
- * швидко запам'ятати інформацію
- * зробити акценти на ключових моментах із теми вивчення.
- * сприяти переосмисленню та систематизації навчального матеріалу.

Використана література

1. Горобченко О. Хмара слів як засіб візуалізації тексту // *Всесвітня література в сучасній школі*. 2019. № 2. С. 26-28.
2. Лук'яненко Т. Прийоми застосування хмари слів на уроці літератури // *Всесвітня література в сучасній школі*. 2019. № 2. С. 29-30

Інтернет-ресурси

[Інтернет-ресурси для створення хмар слів власноруч — Журнал «На Урок» \(naurok.com.ua\)](https://naurok.com.ua/hmara-sliv-yak-priyom-vizualizaci-informaci-na-urokah-ukra-nsko-literaturi-221351.html)
<https://naurok.com.ua/hmara-sliv-yak-priyom-vizualizaci-informaci-na-urokah-ukra-nsko-literaturi-221351.html>